YANGI O‘ZBEKISTONDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDA YOSHLAR YETAKCHILARINING RAQAMLI MA’LUMOTLAR BILAN ISHLASH KOMPETENSIYASI

Muminov Abdulaziz Majid o‘g‘li

Yoshlar ishlari agentligi direktorining o‘rinbosari, Yoshlar muammolarini o‘rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Maqolada mahalladagi yoshlar yetakchilarini raqamli ma’lumotlar bilan ishlashga tayyorlashning mazmuni tahlil qilinadi. Elektron platformadan foydalanish ma’lumotning to‘liqligi, yangiligi, tekshirilishi va maxfiyligini ta’minlash bilan bog‘liq ekani ko‘rsatiladi. Dissertatsiya so‘rovidagi o‘zini baholash natijalari normativ talablar bilan birgalikda talqin qilinib, takroriy hamda ziddiyatli yozuvlarni tekshirishga asoslangan amaliy mashg‘ulot taklif etiladi. Mashg‘ulot modeli mualliflik taklifi bo‘lib, uning samaradorligi ushbu maqolada tajriba orqali baholanmagan.

Kalit so‘zlar: yoshlar yetakchisi, mahalla, davlat yoshlar siyosati, raqamli kompetensiya, ma’lumot sifati, shaxsga doir ma’lumotlar, maxfiylik.

Mahalladagi yoshlar yetakchisining individual ishlashiga oid qarorlar yoshlar haqidagi ma’lumotlarning sifatiga bog‘liq. Bandlik, ta’lim, ijtimoiy vaziyat yoki murojaatning natijasi noto‘g‘ri qayd etilsa, yoshning ehtiyoji ham xato talqin qilinishi mumkin. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 19-yanvardagi PQ-92-son qarori mahallada yoshlar bilan ishlash tizimini belgilagan [1]. 2025-yil 10-sentabrdagi PF-163-son Farmonda individual va manzilli ishlash, yoshlarning ijtimoiy ahvoliga oid ma’lumotlarni shakllantirish va yangilab borishga doir vazifalar nazarda tutilgan [2]. Shu sababli raqamli tayyorgarlikni platformadagi tugmalarni bilish doirasida baholash yetarli bo‘lmaydi.

Raqamli ma’lumotlar bilan ishlash kompetensiyasi to‘rtta uzviy harakatda namoyon bo‘ladi: ma’lumotni maqsadga muvofiq yig‘ish, uning sifatini tekshirish, vaziyatni tahlil qilish va ruxsat etilgan doirada foydalanish. Birinchi harakatda yetakchi murojaatni ko‘rib chiqish uchun zarur axborot bilan ortiqcha ma’lumotni ajratadi. Ikkinchisida yozuv sanasi, manbasi va mantiqiy mosligini ko‘radi. Uchinchisida bir yoshga oid belgi bilan butun hudud bo‘yicha xulosani chalkashtirmaydi. To‘rtinchisida ma’lumotga kirish va uni uzatishda

qonuniy tartibni saqlaydi. Bularning har biri o‘quv mashg‘ulotida alohida tekshiriladigan ish natijasidir.

Muallifning dissertatsiya doirasida o‘tkazgan yoshlar yetakchilari so‘rovida 3979 respondent qatnashgan [5]. Yetakchilar elektron platformalarda mustaqil ishlash ko‘nikmasini besh ballik shkalada o‘rtacha 4,352, xizmatda maxfiylik talablariga rioya qilishni 4,350 ball bilan baholagan. O‘quv-seminarda qatnashgan 3098 respondent elektron platformalar bo‘yicha mashg‘ulotlarni 4,100 ball bilan baholagan [5]. Bular yuqori subyektiv baholar, biroq real bazadagi xatolar chastotasi yoki maxfiylikka rioya etilishi haqida kuzatuv ma’lumoti hisoblanmaydi. O‘zini baholash bilan amaliy topshiriq natijasini bir xil dalil sifatida talqin qilish mumkin emas.

Raqamli ma’lumot sifati bo‘yicha o‘quv keysida bir necha anonimlashtirilgan yozuv berilishi mumkin. Bir yozuvda yoshning bandlik holati yangilangan, boshqa platformada eski belgi saqlangan; yana bir yozuv bir shaxsga ikki marta tegishli bo‘lishi ehtimoli bor. Tinglovchi avval ziddiyatni qayd qiladi, ma’lumot manbasi va vaqtini solishtiradi, zarur tekshiruv yo‘lini belgilaydi. Tasdiqlanmagan taxminni tizimda tayyor fakt sifatida yozmaydi. Mashq yakunida qaysi yozuvni qanday asos bilan tuzatish mumkinligini va qaysi holat vakolatli xodimga yuborilishini tushuntiradi.

Shaxsga doir ma’lumotlar bilan ishlash alohida huquqiy mezonni talab qiladi. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-iyuldagi O‘RQ-547-son Qonuni shaxsga doir ma’lumotlarni qayta ishlash va himoya qilishga doir munosabatlarni tartibga soladi [3]. Yoshlar yetakchisi uchun mashqda ma’lumotni olish va uzatish maqsadi, zarur hajmi, qonuniy asosi, kirish huquqi hamda himoya choralariga oid savollar bo‘lishi kerak. Anonimlashtirilgan o‘quv ma’lumoti qo‘llanganda ham tinglovchi real ishda kimga, qanday asosda va qaysi kanalda axborot berilishi mumkinligini izohlab bera olishi zarur. Ushbu maqola alohida holatdagi huquqiy asosni oldindan belgilamaydi; u amaldagi norma va xizmat tartibiga muvofiq aniqlanadi.

Xatoni tuzatish bilan statistik ko‘rsatkichni “chiroyli” qilish o‘rtasidagi farq ham mashg‘ulotda muhokama qilinishi lozim. Masalan, murojaatga javob yuborilgan bo‘lsa ham, undagi masala yakuniy hal etilmagan bo‘lishi mumkin. Ikkalasini bir xil “ijobiy hal

etildi” belgisi bilan qayd etish keyingi tahlilni buzadi. Yetakchi bajarilgan amaliy harakat, yoshga berilgan axborot va erishilgan yakuniy natijani alohida qayd etishi kerak. Shunda hisobot soni xizmat sifati haqidagi noto‘g‘ri tasavvurni kuchaytirmaydi.

Amaliy baholashda beshta mezon taklif qilinadi: zarur va ortiqcha maydonni farqlash; eskirgan yoki takroriy yozuvni ko‘rish; ziddiyatni tekshirish yo‘lini asoslash; natijani faktga muvofiq qayd etish; ma’lumotni berishda maxfiylik va ruxsat chegarasini tushuntirish. Har bir mezonning bajarilgani tinglovchining tuzatish qaydi va qisqa izohi orqali ko‘riladi. Bitta umumiy test balli bu harakatlarning qaysi birida xato borligini ochmasligi mumkin. Mentor xodimning haqiqiy ish yozuvlarini ko‘rib chiqishda shaxsga doir axborotdan foydalanish huquqi va idoraviy tartibni saqlashi shart.

OECDning O‘zbekiston davlat boshqaruvi bo‘yicha sharhi boshqaruv salohiyati va muvofiqlashtirishni rivojlantirish masalalarini ko‘rib chiqadi [4]. Mahalla darajasidagi raqamli kompetensiya shu umumiy muhit bilan bog‘liq bo‘lsa-da, alohida xodimni faqat platformalar soni yoki hisobot hajmi bilan baholash asosli emas. Texnik nosozlik, boshqa idoradan kechikkan ma’lumot va yetakchi tomonidan yo‘l qo‘yilgan xatoni alohida qayd qilish o‘quv ehtiyojini aniqroq ko‘rsatadi. Mualliflik taklifini tatbiq etishdan oldin vaziyatli topshiriqlar murakkabligi va baholovchilar xulosasining o‘zaro mosligi pilotda tekshirilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar yetakchilarini raqamli faoliyatga tayyorlash ma’lumotni kiritish texnikasidan tashqari uning ishonchliligi, mazmuniy talqini va maxfiyligi bo‘yicha amaliy qarorlarni qamrab oladi. Anonimlashtirilgan ziddiyatli yozuvlar bilan mashq qilish hamda har bir tuzatishning asosini yozdirish o‘quv natijasini kuzatish imkonini beradi. Bu modelning xizmat sifati yoki xatolar soniga ta’siri kelgusida o‘quv oldi va keyingi amaliy dalillar bilan baholanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 19-yanvardagi PQ-92-son “Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. https://lex.uz/docs/-5831865

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 10-sentabrdagi PF-163-son “Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimi samaradorligini oshirishga doir chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni. https://lex.uz/uz/docs/-7723129

3. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-iyuldagi O‘RQ-547-son “Shaxsga doir ma’lumotlar to‘g‘risida”gi Qonuni. https://lex.uz/docs/-4396419

4. OECD. OECD Public Governance Reviews: Uzbekistan. Paris: OECD Publishing, 2024. DOI: 10.1787/2f36d8ec-en.

5. Muminov A.M. Yangi O‘zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirishda “yoshlar yetakchilari”ni tayyorlash mexanizmlari: siyosiy fanlar bo‘yicha PhD dissertatsiyasi qo‘lyozmasi. Toshkent, 2026.